

Bryggeriklubbens medlemsblad

2
2020

Skånsk sjöjungfru – Årets etikett
En etiketts hemligheter
Norska Julölsetiketter – del 2



Bryggeriklubben

Föreningen för samlare och bryggeriintresserade

Klubben bildades 1982 och består av personer bosatta
i Norden med ett aktivt intresse för bryggeriindustrin

Styrelse

Ordförande: Magnus Karlsson
Kanonvägen 7, 792 96 Våmhus
Tel: 070-33 07 026

Kassör: Per-Olof Ström
Trandaredsgatan 99, 507 61 Borås
Tel: 033-15 52 23, 070-212 52 23

Sekreterare: Anders Forsell
Skogsmossen 434, 732 72 Fellingsbro
Tel: 070-720 74 90

Redaktör: Henrik Josefsson
Barnängsgränd 6, 116 47 Stockholm
Tel: 070-759 19 35

Webbansvarig: Claes Svensson
Ekedalsvägen 119, 177 59 Järfälla
Tel: 070-445 24 58

Framsidan:

Neumüllers bryggeris
gamla byggnad på
Östgötagatan på
Södermalm i Stockholm,
september 2018

Foto: Henrik Josefsson

Medlemsavgift:

Samlande medlem
300 kr/år

Stödjande medlem
200 kr/år

Sponsor
300 kr/år

Kontakta styrelsen: info@bryggeriklubben.se

Webbplats: www.bryggeriklubben.se

Bankgiro: 5304-6942

Kontonummer (Swedbank):
8032-5, 4067844-3

Medlemsbladet
utkommer med
fyra nummer per år.

Manusstopp:
1/3, 1/6, 1/9 och 1/12

Redaktören har ordet

Hej allihop!

I det här numret har jag tittat närmare på en etikett i min egen samling. En etikett där man upptäcker mer och mer ju längre man tittar på den. Antagligen har vi såna etiketter allihop i våra samlingar. Etiketter som skulle kunna ge massor med information ifrån sig, bara man tog sig tid att studera dem ordentligt. Etiketten är från min gamla hemstad Uddevalla och jag hoppas att ni tycker att artikeln är intressant.

Vidare så presenterar vi årets etikett. Det är faktiskt andra gången som det relativt nystartade Höganäs bryggeri kniper guld. Den här gången med en sjöjungfru i retrostil.

Och så den andra och avslutande delen i Helge Hoff intressanta genomgång av Hansa bryggeris Julölsetiketter. Första delen var med i förra numret, Nr 1, 2020.

Och så blir det äntligen dags för möte! Vårmötet ställdes ju in, men nu tar vi det försiktigt, håller avstånd, och träffas för höstmöte inklusive försenat årsmöte i Borås. Det är många medlemmar som sett fram emot att ses igen och ägna sig åt vårt specialintresse!

Ha det så bra allihop!

Henrik Josefsson, redaktör



Kornkärvar och ångbåtar

TEXT: HENRIK JOSEFSSON

Medlemsbladet har ju tidigare tittat närmare på bryggeriernas öletiketter. Det har handlat om vilka etiketter som inspirerat, eller till och med plagierat, varandra. Vi har tittat på varumärken, bryggeribyggnader och snapphanar. Den här gången gräver vi ner oss ordentligt i en enda etikett och går till botten med vad den egentligen föreställer. Vi tar oss till Uddevalla runt det förra sekelskiftet och tar fram det bryggerihistoriska förstoringsglaset. Det är dags att ta en ordentlig titt på lagerölsetiketten från C.A. Bergs bryggeri.

Även om man tar bort allt text från förra sekelskiftets öletiketter, så får man ändå ett ganska bra hum om både innehållet i flaskan och bryggeriet den kommer ifrån. Kornax, humleblad och humlekottar fungerade som innehållsförteckning, många decennier innan samma sak förklaras i text. Och etiketterna är ofta fulla av fler ledtrådar. Var bryggeriet låg framgick ofta med hjälp av landskaps- eller stadsvapen. Bryggeriet Kronan i Göteborg hade en krona på etiketten, och bryggeriet Lejonet ett lejon. Iskällardricka är blå-vit och Porter svart-brun. Och tittar man noga kan man få reda på mycket mer. Om ölet distribuerades med häst och vagn eller lastbil, eller kanske till sjöss. Om bryggeriet var ångdrivet, eller om bryggaren var frimurare. Exempelen är många.

Källarvalv och humleblad

En av mina absoluta favoriter när det gäller detaljer och visuella ledtrådar är **C.A. Bergs** lagerölsetikett från **Uddevalla** (Se bild här till vänster). Tittar man noga så upptäcker man

många saker. Om vi bortser helt från texten och börjar nerifrån så ser vi tre öltunnor. De ligger under ett källarvalv i en lagerkällare. Utan att läsa något så förstår man att innehållet i den här flaskan är lageröl.



Om vi flyttar oss lite uppåt, så kommer själva innehållsdeklarationen. Det var mycket vanligt att man avbildade korn och humle på sina öletiketter vid den här tiden, men oftast så gjordes det på ett väldigt realistiskt sätt, med knippen av kornax och humlerankor.

Här ser det helt annorlunda ut. På den här etiketten har bryggeriet tagit i ordentligt och lagt två hela kärvar med korn rakt över etikettens mitt. Och humlen då? Strax nedanför kornkärvarna, på båda sidor av etiketten, finns två blad. De här bladen är inte realistiskt avbildade, så som det brukar se ut, utan är stiliserade så att de mest liknar logotyper. Men känner vi inte igen de här bladen?

Danska Humleblad?

Om vi vänder den bryggerihistoriska blicken söderut så hittar vi något som skulle kunna vara inspirationen. 1904 ritade den danske konstnären **Thorvald Bindesbøll** (1846–1908) den klassiska gröna Art Nouveau-inspirerade pilsneretiketten till **Carlsberg**. Etiketten blev en designikon som skulle komma att finnas kvar, med små förändringar, under hela 1900-talet. På Carlsbergs etikett finns också stiliserade humleblad. Ett med tre flikar ovanför "Carlsberg" och ett med fyra flikar längst ner på etiketten. Och liknar inte det här nedre bladet de blad som finns på Bergs etikett från Uddevalla? Jag tycker nog i alla fall att likheten är för stor för att det ska vara en slump. Möjligheten finns förstås att både det svenska och danska humlebladet hämtat gemensam inspiration från någon annan, tidigare ursprungsillustration. Och det finns ju dessutom en teoretisk möjlighet att Bindesbøll inspirerats av etiketten från Uddevalla, men det alternativet känns väl som det minst troliga. Att danska etiketter inspirerat svenska finns det otaliga exempel på, och är något som Medlemsbladet tagit upp tidigare. Om vi antar att den som ritade Bergs etikett sett och inspirerats av Carlsbergs gröna klassiker, så kan vi utifrån det få en ledtråd till datering av Uddevallaetiketten. C.A. Bergs bryggeri hette så fram till 1910, då det bytte namn till **C.A. Andreasson & Co.** Eftersom Carlsbergs etikett kom 1904, så innebär det i så fall att den svenska etiketten måste vara från någon gång under perioden 1904–1910.



Thorvald Bindesbølls klassiska skapelse från 1904.



Carlsbergs humle till vänster, Bergs humle till höger. Båda väldigt stiliserade, och med en rund prick i mitten. Kan det verkligen vara en slump? Eller lite dansk-svensk inspiration?



Två nordiska etiketter från 1900-talets första decennium. Den ena lite mer känd än den andra.



Året är 1913. Ångaren S/S Alfhem lägger till vid stora ångbåtsbryggan i Gustafsberg strax utanför centrala Uddevalla. Det här ångfartyget levererade öl åt Forsters bryggeri, och antagligen även åt Uddevallas övriga bryggerier.

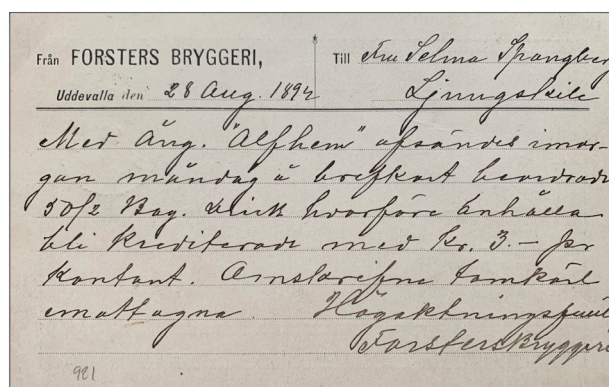
Foto: Maria Lundbäck. Ur Bohusläns museums samlingar.

Till havs med öl i lasten!

Om vi flyttar oss upp till den övre halvan av etiketten så blir det ännu intressantare. Det som vid en första anblick ser ut som ett vanligt tecknat landskap, innehåller mer än man kan tro. I vattnet finns två båtar. Till vänster tuffar en ångbåt med rykande skorsten iväg ut mot etikettens vänstra kant. Antagligen berättar den här lilla ångbåten för oss om hur C.A. Berg distribuerade sitt öl. Tittar man på gamla öl-etiketter från olika bryggerier så är det ganska vanligt att distributionssättet redovisas. Tittar man noga så kan man se ölutkörare med häst och vagn, och senare även lastbilar. Och tittar man till exempel på etiketter från **Vingåkers ångbryggeri**, så står det ofta ett tåg med ånglok framför bryggeriet (*I Medlemsbladet nr 3, 2016 kan man läsa mer om just det här bryggeriet och deras etiketter*). I fallet med C.A. Bergs öletikett är det alltså ångbåt som gäller. Att öl distribuerades från Uddevalla med ångbåt är ett känt faktum. I min samling har jag ett brevkort från **Forsters bryggeri** i Uddevalla. Den 28 augusti 1892 meddelar bryggeriet sin kund att varor kommer att levereras med ångaren **Alfhem** till ångbåtsbryggan i **Ljungkile**, ett par mil söder om Uddevalla. Att leverera varor upp och ner längs Bohuslän var knepigt vid den här tiden. Järnvägen utvecklades sent i



Ett skepp kommer lastat, med lageröl från Bergs bryggeri i Uddevalla!



Söndagen den 28 augusti skriver Forsters bryggeri i Uddevalla till en kund i Ljungkile att ångbåten Alfhem kommer med en leverans dagen efter.

Bohuslän, och det var inte förrän 1907 som man kunde ta sig från norra till södra änden av landskapet med tåg. Och det var inte förrän ännu senare under 1900-talet som vägnätet var så utbyggt att man kunde förlita sig på distribution på land. Därför skedde transporter oftast med båt, även när det gällde vad som vi idag skulle uppfatta som korta sträckor. I exemplet ovan till exempel, med en bryggerileverans från Uddevalla till Ljungskile, så handlar det idag om en bekväm bilresa på 20 minuter. Vid förra sekelskiftet däremot skulle den här leveransen vara oerhört tidsödande och ineffektiv om man använde vägarna, men snabb och smidig vattenvägen. Andra etiketter från C.A. Berg visar samma vatten, men utan ångbåt. Istället är en ölutkörare med häst och vagn avbildad. Det visar på att ångbåten på lagerölsetiketten verkligen har med ölleveranserna att göra.

Två män i en båt

Tittar vi till höger om ångbåten hittar vi en båt till, och nu blir det knepigare. Den här andra båten är mindre, en liten roddbåt, och i den sitter två personer. Att den inte bara ritats dit av en slump förstår man när man återigen jämför med andra etiketter från samma bryggeri. Även på dem sitter de två mystiska personerna i samma lilla roddbåt. Man kan anta att den här lilla båten är laddad med symbolik och betyder något. Efter alla dessa år är det dock oklart vad. För en Uddevallabo för 100 år sedan hade det kanske varit självklart vad som menades.

Berg på Bergs etikett

En annan sak i bilden som skulle kunna betyda något är bergen som ramar in landskapet. Att det inte bara handlar om en slump, kan vi återigen sluta oss till eftersom samma berg dyker upp på andra etiketter, till exempel på bryggeriets sötölsetikett. Och det finns saker som tyder på att de här bergen också är symboler.



En annan etikett från samma bryggeri. Samma vatten och samma mystiska roddbåt, men utan ångbåt. Istället för ångbåt har den här etiketten en öltkörare med häst och vagn.



Detaljer av C.A. Bergs lagerölsetikett och sötölsetikett. Samma två mystiska personer i samma roddbåt.



Längst bak i bild: Landskapet ramas in av stora berg.

Men vad skulle de symbolisera i så fall?

Jag har två förslag. Och jag lutar personligen faktiskt åt att det kan ligga något i båda. Det ena är bryggeriets namn – Bergs bryggeri. Om man tittar på andra gamla etiketter så är den här typen av symbolik inget ovanligt.

I Stockholm så hade till exempel **Gustaf Piehls bryggeri** alltid en pil någonstans på etiketten. Och det finns ett annat intressant exempel från Uddevalla, också med ett berg inblandat.

Utsikten från berget

På gamla etiketter från **Utsiktens bryggeri**, från slutet av 1800-talet när det stavades Utsigten och drevs av **Otto Kjellman**, står en man på ett berg. Platsen där Utsiktens bryggeri låg en gång kallades för Utsikten just för att den låg högt i utkanten av Uddevalla. Från platsen hade man helt enkelt en bra utsikt. Mannen på etiketten har fört en kikare till ögonen för att titta på – just det – utsikten. Att Bergs bryggeri då skulle låta tecknade berg symbolisera bryggeriets namn ter sig inte längre så långsökt.

Kôrpehola - staden mellan bergen

Det andra som jag kan tänka mig att bergen symboliserar är bergen runt Uddevalla. Uddevalla kallas ibland för Korpstan, eller **Kôrpehola** – Korphålan. Det här med "korp" har en lite oklar förklaring. Antingen handlar det om att invånarna i Uddevalla förr kallades "korpar", eller också är det en anspelning på att det fanns många korpar i bergen runt staden. Det andra ledet i Kôrpehola handlar i alla fall om att Uddevalla ligger som i en håla, med berg runtomkring. Och det skulle i så fall vara de här bergen som etikettens berg vill symbolisera. Berg som liksom bildar en håla, med en stad i mitten. Och tittar vi på den sista symbolen, högst upp i mitten på etiketten, så verkar den här förklaringen ganska rimlig. Längst bak i landskapet, mellan de båda bergen, står tre träd. Och inte vilka träd som helst.



En man i hög hatt står på ett berg och tittar på utsikten. Utan att behöva läsa kunde 1800-talets ölbrickare förstå att ölet kom från Utsiktens bryggeri i Uddevalla.

På 1500-talet, medan Uddevalla fortfarande var en norsk stad, så skeppades stora mängder ektimmer ut från stadens hamn och exporten gav många goda år till Uddevalla. När exporten slutade på grund av råvarubrist, fick staden 1617 istället rätt att skeppa ut grantimmer som importerats från Sverige. 1622 fick Uddevalla ett nytt sigill för att symbolisera de två perioderna av träexport – en ek omgiven av två granar. Sigillet har levt kvar som Uddevallas stadsvapen och är fortfarande symbol för staden, 400 år senare.

Gran, tall eller ek?

Genom åren har det ibland rått en del förvirring om vilka träd som egentligen ingår i vapnet. Ibland har det ritats med tre granar, och ibland med något som mest liknar en tall i mitten. Anledningen till att det ibland blir en tall misstänker jag beror på att eken i stadsvapnet har en ganska märklig form. Den kan liksom inte ha en mer normal ekform på grund av att den är inklämd mellan två granar. Själva bladverket hamnar därför väldigt högt upp på stammen och missförstås ibland som en tall. Det verkar vara det som hänt när tecknaren skapat Bergs lagerölsetikett. Det har blivit något som mest ser ut som en tall. Men i vilket fall – det är ingen tvekan om att träden på etiketten är de tre träden från Uddevallas stadsvapen. Och man



Inte vilka träd som helst.

skulle kunna se det som att träden ger mer tyngd åt teorin att bergen på etiketten symboliserar bergen runt Uddevalla. Två berg som liksom bildar en håla – en Kôrpehøla – och i mitten Uddevalla, representerat av tre träd.

En bild säger mer än 1000 ord

Massor av symbolik. En del mer tydlig än annan. Men det står i alla fall klart att den person som för alla dessa år sedan ritade den här

etiketten ansträngde sig maximalt för att få med så mycket information som möjligt. Om man skulle stryka all text från etiketten så skulle man alltså ändå kunna utläsa följande: Flaskan innehåller öl som lagrats på tunnor i en lagerkällare, alltså lageröl. Ingredienserna är korn och humle. Bryggeriet levererar sitt öl till kunderna med ångbåt. Bryggeriet ligger i Uddevalla – staden i hålan mellan alla berg. Men så är det förstås de mystiska figurerna i den lilla roddbåten...

Det är i alla fall spännande att den här etiketten fortfarande bär på minst en hemlighet.

Just den här etiketten bär på extra mycket, mer eller mindre dold, information. Men förra sekelskiftets etiketter har ofta massor av symboler och bildspråk som bara väntar på att tolkas. Och ofta kan etiketten själv avslöja ledtrådar till när den är ritad. Tittar man noga så kan man ibland se pyttesmå svensk-norska unionsflaggor som vajar över bryggerierna, man ser om- och tillbyggnader och andra arkitektoniska detaljer som placerar bilden och etiketten på en speciell plats i historien. Så mitt tips till alla etikettsamlare inför de kulna och mörka höstkvällarna vi har framför oss är just detta – ta fram förstoringsglaset! Dina etiketter har massor att berätta för dig.

En skånsk sjöjungfru

- årets etikett 2019



När alla röster räknats i Bryggeriklubbens omröstning om årets etikett 2019 stod det klart att vinsten gick till Skåne. Medlemmarna tyckte bäst om **Höganäs bryggeris** etikett till **Miss Behave IPA**. Tvåa i omröstningen blev **Spendrups** med **Norrlands Djup**, och trea blev **Sahlins Bryggerhus** i Borlänge med **Rommehed Mörk Vinterlager**. Bryggeriklubbens **Rickard Laisfeldt** åkte ner och överlämnade diplommet för bästa etikett till Höganäs bryggeri.

Dubbel guldmedalj

Höganäs bryggeri har bara funnits i sju år, men redan kammat hem två etikettdiplom från



2015 års vinnaretikett - High Nose Snow

Bryggeriklubben. Förra gången, 2015, var det bryggeriets etikett till julölen **High Nose Snow** som hamnade överst på prispallen. Och redan nu kan man se ett tema och få en liten inblick i vad som går hem hos klubbens medlemmar.

2015 var det bryggeriets veterancheva som var motivet, och fyra år senare en sjöjungfru i traditionell tatueringsstil. Alltså: det verkar som om du bör satsa på amerikansk retrostil om du vill kamma hem diplommet! Vem vet, vi kanske får tillfälle att välkomna Höganäs bryggeri till prispallen fler gånger? I alla fall: Grattis Höganäs!

Ett bryggeri och två krogar

2012 kom **Lukas Östberg** på att han ville dra igång ett bryggeri. Han hittade en lämplig lokal för bryggeriet, och fick kontakt med **Mats Hernström** och **Kim Bröchner** som höll på att dra igång **Garage Bar** i Höganäs. Nu gick det snabbt och tillsammans fick man igång alltihop redan året efter. I mars 2013 var bryggeriet igång och premiärölet blev **No 1 Höganäs Lager**. Garage Bar öppnade månaden efter. Och de båda verksamheterna passar bra ihop. Bryggeriet fick ett eget tap room, samtidigt som Garage Bar fick ett eget bryggeri.

2016 riktade man blickarna norrut, och krog nummer två öppnades i Tullhus 2 på Skeppsbron i Gamla stan i Stockholm. Systerkrogen **Miss Behave Bar** fortsätter ordlekandet från Höganäs bryggeris sidoprojekt **High Nose Brew**. Och det är till skåningarnas andra krog som 2019 års etikettvinnare Miss Behave IPA tappas.



Bryggeriets andra förstaplats. Rickard Laisfeldt levererade 2019 års diplom till Höganäs bryggeri.



Miss Behave Bar i Stockholm. Foto: Henrik Josefsson.



Juleøl-etiketter fra Hansa Bryggeri - Et historisk tilbakeblikk av Helge Hoff - del 2

Fra 2013 ble det tatt i bruk «gummierte» klistretiketter fra rull.

Motivet var det samme som tidligere både for den røde etiketten for 4,5% vol. alk. (fig. 55) og den grønne for 6,5% vol.alk. (fig 56).

Ryggetikettene (fig. 56 og fig. 58) hadde fått nye EAN-numre og EAN-feltet var igjen plassert horisontalt på etikettene.

Paraply-figurene for å indikere sødme, fruktighet og bitterhet var beholdt.



fig. 55

HH samling, original størrelse:
B: 74 mm, H: 79 mm



EAN-kode:
527307

fig. 56



fig. 57

HH samling, original størrelse:
B: 74 mm, H: 79 mm



EAN-kode:
524894

fig. 58

HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 74 mm

Fra 2018 kommer en ny «gummiert» klistre-etikett (med metall bakside) hvor hoved- og ryggetikett er slått sammen til en etikett som går rundt hele flasken.

Både etiketten for 4,7% vol.alk. (fig.59) og 6,5% vol.alk. (fig.60) er nå blitt røde.



fig. 59

EANkode:
527307

HH samling, original størrelse:
B: 177 mm, H: 78 mm



fig. 60

EAN-kode:
524894

HH samling, original størrelse:
B: 177 mm, H: 78 mm

Julebrygg og JuleAle

I tillegg til det tradisjonelle Juleøllet, har Hansa også i en årrekke gledet forbrukere og ølentusiaster med andre øltyper til jul. Julebrygg i forskjellige utgaver har vært på markedet siden tidlig 1990-tall.

Lyst Julebrygg i klasse 2 kom på markedet ca. 1993 (fig. 61). Ifølge ryggetiketten (fig. 62) var dette et gyllent øl med en avrundet og aromatisk smak. Det kom på 50cl flaske med 4,75vol.alk.

Julen 1994 kom Julebrygg på markedet. Etiketten var lilla med et julemotiv i midten som viste hest, slede og familie utenfor et hus (fig.63) og teksten »mørkt og fyldig til julematen». Etiketten var nederst merket med «II» (klasse) og «best før». Ryggetiketten (fig. 64) var merket med Klasse II, 4,75% og 0,5L.

Julebrygg etiketten for 1995 (fig. 65) var identisk, bortsett fra at merket med «II» og «best før» var blitt fjernet.

Ryggetiketten (fig. 66) var merket med Klasse D (som hadde blitt innført dette året), 4,5% og 0,5L.

Til julen 2001 kom det et nytt motiv for Julebrygg etiketten. Etiketten var gul med skjoldet med teksten «et mørkt og fyldig øl brygget for norsk julemat» på en bakgrunn av stjerner (fig. 67).

Tilhørende ryggetikett hadde tekst om pålegget i Gulatingsloven om å brygge øl til jul (fig. 68).



HH samling, original størrelse:
B: 100 mm, H: 90 mm

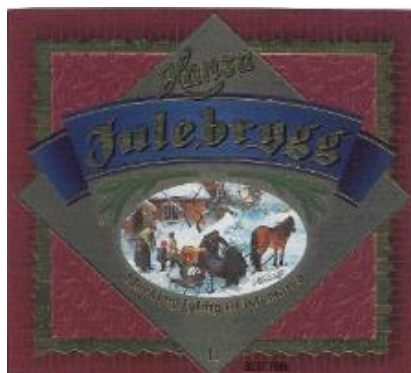
fig. 61



HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 80 mm

EAN-
kode:
501093

fig. 62



HH samling,
original størrelse: B: 89 mm, H: 80 mm

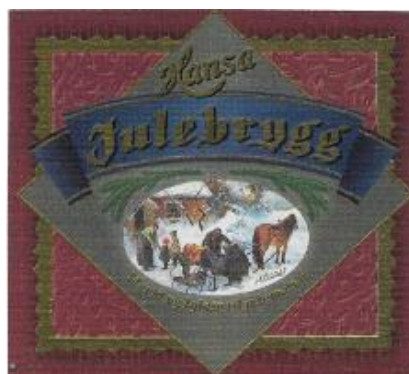
fig. 63



HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 80 mm

EAN-
kode:
501154

fig. 64



HH samling, original størrelse:
B: 89 mm, H: 80 mm

fig. 65



HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 80 mm

EAN-
kode:
501154

fig. 66



HH samling, original størrelse:
B: 91 mm, H: 74 mm

fig. 67



HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 74 mm

EAN-
kode:
501093

fig. 68

Til julen 2005 ble «Ekstra Vellagret Julebrygg» lansert. Dette brygget skulle vise seg å bli en tradisjon i alle år fremover i forskjellige utgaver.

Det vellagrede julebrygget kom i både Klasse D med skjoldformet etikett (fig 69) med ryggetikett fig. 70 og i Klasse F med hovedetikett fig. 71 og ryggetikett fig. 72.

I årene fremover kom etikettene for Ekstra Vellagret Julebrygg å følge mønsteret for den vanlige juleøl (men med lilla farge).

Rundt julen 2010 gikk man bort fra de skjoldformede etikettene, og tok i bruk mønsteret med like stor hovedetikett og ryggetikett.

Hovedetiketten var dominert av den store bokstaven »H» (for Hansa) etter samme mønster som for vanlig juleøl, pilsner og andre merker (også på boks).

Hovedetiketten For Klasse D hadde den store «H» i gull (fig. 73) og i svart med gull kant for Klasse F (fig. 75)

Ryggetikettene (fig. 74 og fig. 76) var like store som hovedetikettene, Klasse D hadde resten av bokstaven H nede til venstre i gull og Klasse F tilsvarende i svart.

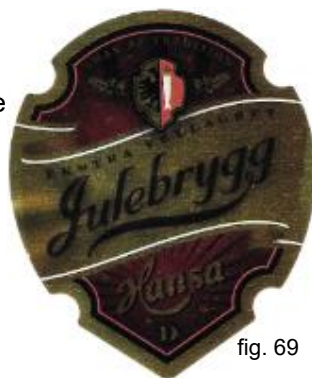


fig. 69
HH samling, original størrelse:
B: 64 mm, H: 78 mm

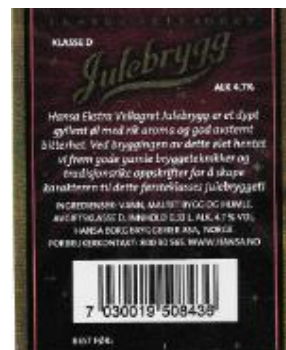


fig. 70
HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 74 mm

EAN-kode:
508436



fig. 71
HH samling, original størrelse:
B: 64 mm, H: 78 mm

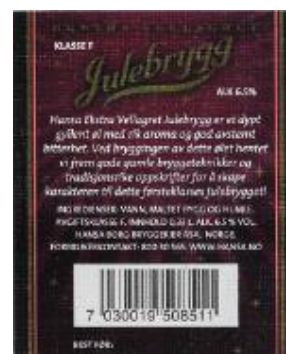


fig. 72
HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 74 mm

EAN-kode:
508511

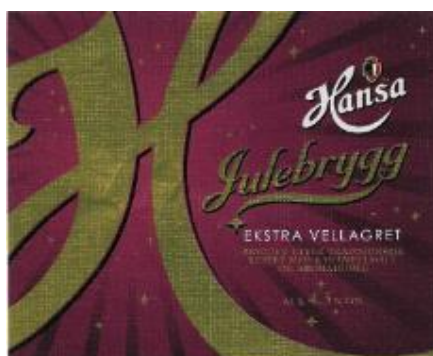


fig. 73
HH samling, original størrelse:
B: 91 mm, H: 74 mm



fig. 74
HH samling, original størrelse:
B: 91 mm, H: 74 mm

EAN-kode:
508436
fig. 74

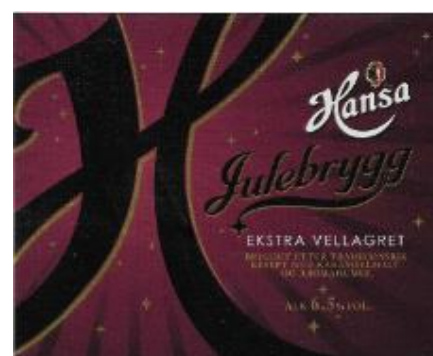


fig. 75
HH samling, original størrelse:
B: 91 mm, H: 74 mm



fig. 76
HH samling, original størrelse:
B: 91 mm, H: 74 mm

EAN-kode:
508511
fig. 76

Til julen 2012 ble motivet for Ekstra Vellagret Juleøl endret.

Silhuetten av Bryggen i Bergen hadde nå fått en fremtredende plass nederst til høyre på hoved etikettene omgitt av en stjernehimmel på mørk lilla bakgrunn. Etiketten for Klasse D (fig. 76) var lik den for Klasse F (fig 78), eneste forskjell var teksten «alk. 6,5% vol» midt på det hvite feltet helt nederst.



EAN-kode: 508436

fig. 76

HH samling, original størrelse:
B: 91 mm, H: 74 mm



fig. 77

HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 74 mm

De tilhørende ryggetikettene var Også like, men med forskjellig EAN-koder og alk.innhold. Begge etikettene hadde nå fått angivelse av sødme, fruktighet og bitterhet i form av paraplyer over EAN-koden til venstre (fig. 77 og fig. 79).



EAN-kode: 508511

fig. 78

HH samling,
original størrelse:
B: 91 mm, H: 74 mm



fig. 79

HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 74 mm

Motivet med Bryggen i Bergen ble beholdt fra julen 2013 da det kom klister-etiketter fra rull.

Fargen for etiketten ble litt lysere lilla. Forskjellen for hovedetiketten for Klasse D (fig. 80) og Klasse F (fig 83) var teksten «alk. 6,5% vol» nederst i det hvite feltet.

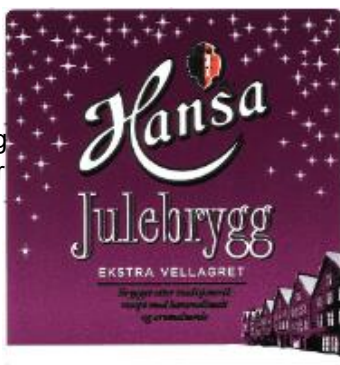


fig. 80

HH samling, original størrelse:
B: 91 mm, H: 74 mm



fig. 81

EAN-kode: 522333

HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 74 mm



fig. 82

EAN-kode: 522333

HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 74 mm

Der er varianter av hovedetiketten i de etterfølgende årene bestående av skrifttype og skrift styrke.

De tilhørende rygg-etikettene hadde horisontal EAN-kode og paraplyer (fig. 81 for Kl. D og fig. 84 for Kl. F).



fig. 83

HH samling,
original størrelse:
B: 91 mm, H: 74 mm



fig. 84

EAN-kode: 522593

HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 74 mm



fig. 85

EAN-kode: 522593

HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 74 mm

2015 ble teksten på ryggetikettene litt forskjøvet, fig. 82 for Kl. D og fig. 85 for Kl. F.

Fra 2018 kommer en ny «gummiert» klistre-etikett (med metall bakside) hvor hoved- og ryggetikett er slått sammen til en etikett som går rundt hele flasken (fig. 85).



fig. 85

EAN-kode:
508511

HH samling, original størrelse:
B: 177 mm, H: 78 mm

Ekstra Vellagret Juleøl i Klasse D har siden julen 2009 også blitt levert i 50 cl boks. De siste årene kun på boks. Så den bred etiketten eksisterer kun for Klasse F.

Fra 2014 lanserer Hansa en sterk overgjæret belgisk inspirert ale med 7,8% styrke på flaske som kalles «JuleAle». Hovedetiketten er grønn med stjernehimmel på høyre side og på venstre side skimtes Hansa's våpenskjold med ørnen og tørrfiskene (fig. 86). Det er en gummiert klistre-etikett fra rull.

For årene 2016 og 2017 har Hansa også en JuleAle på boks i Klasse D med alk. styrke på 4,7%. Men produkter på boks faller utenfor scopet for denne artikkelen.

Ryggetiketten for JuleAle (fig. 87) er også klistre-etikett med horisontal EAN-kode og paraplyer for spesifikasjon av sødme, fruktighet og bitterhet.

Ryggetiketten fra 2015 er en Variant med skarpere og mer lesbar skrift.



fig. 86

HH samling, original størrelse:
B: 74 mm, H: 79 mm



EAN-kode:
523651

fig. 87

HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 74 mm

Julen 2019 økes alkoholstyrken for JuleAle til 9,0 alk.vol. Det kommer en ny hovedetikett (klistre-etikett med metall bakside). Mottivet for denne er Grand Pris medaljen som Hansa vant ved den internasjonale utstillingen i Rio de Janeiro 1922-1923 og noen fjeller i bakgrunnen øverst (fig. 88)

Ryggetiketten har vertikal EAN-ode og paraplyer (fig. 89).



fig. 88

HH samling, original størrelse:
B: 74 mm, H: 79 mm



fig. 89

HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 74 mm

Diverse andre etiketter for øl til jul

Julen 1995 kommer det en spesial juleøl i kl. D. På hovedetiketten er det tekst rundt som sier: «Hansa's klassiske Juleøl med den Originale etiketten fra 1895» (fig. 90). Det finnes 2 varianter med forskjellig papirkvalitet. Fra ryggetiketten (fig. 91) fremgår det at det første juleøl kom i 1895, og at ølet er brygget etter tilnærmet samme oppskrift som den gang. (Oppmuntrende å konstatere at noen på Hansa er klar over at man startet med juleøl før 1898).

Til julen 1997 lanseres det en øl som kalles Jule Original (fig. 92). Denne er også i Klasse D og ølet er «brygget etter en av Hansa sine eldste resepter». Ryggetiketten er fig. 93.

Julen 1998 kommer «Juleøl til Akevitt». Dette er et øl i Kl. D med styrke på 4,5%. Motivet på hovedetiketten er et gammelt kart øverst og tekst på blått felt nederst (fig. 94). Tilhørende ryggetikett Fig. 95. Fra år 2000 kom det en variant av denne etiketten med litt andre farger og glattere papir. Siste gang dette ølet ble markedsført var 2004.

Midt på 1990-tallet brygget Hansa Tuborg på lisens, og kom med Tuborg Julebryg (fig. 96) og tilhørende Ryggetikett (fig. 97). Ryggetiketten ble skiftet når dette ølet ble levert på 33cl flaske (fig. 98).



HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 74 mm



HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 74 mm

EAN-kode:
501215

fig. 91



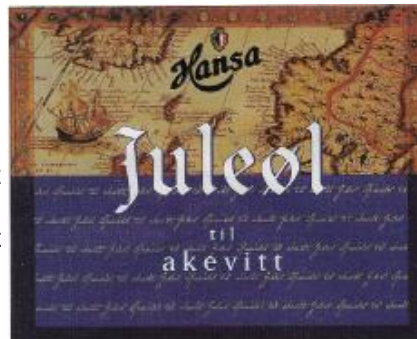
HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 74 mm



HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 74 mm

EAN-kode:
501758

fig. 93



HH samling, original størrelse:
B: 91 mm, H: 74 mm



HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 74 mm

EAN-kode:
501895

fig. 95



HH samling, original størrelse:
B: 91 mm, H: 74 mm



HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 74 mm

EAN-kode:
100130

fig. 97



HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 74 mm

EAN-kode:
100245

fig. 98

Mange bryggerier har opp gjennom årene gitt ut «private labels» til jul for firmaer, foreninger og til spesielle anledninger.

Den eneste slik etikett som jeg kjenner fra Hansa er etiketten for Nilsen & Wold (fig. 99). Dette var en bar/pub på Skagen i Stavanger som ble nedlagt i 2007. Etiketten er i skattekasse II, årstallet er ikke kjent, men den er fra før 1995 siden skattekasse D da ble innført.

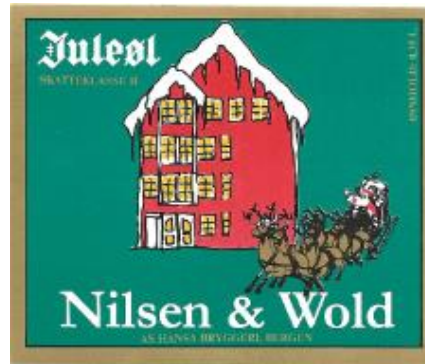


fig. 99

HH samling, original størrelse:
B: 90 mm, H: 75 mm

Hansa startet markedsføringen av det alkoholfrie ølet Clausthaler rundt 1990.

Dettet var brygget av Binding Brauerei i Frankfurt.

Ca. 2005 lanserte Hansa en juleøl-versjon som fikk navnet «Santa Clausthaler».



fig. 100

HH samling, original størrelse:
B: 73 mm, H: 78 mm

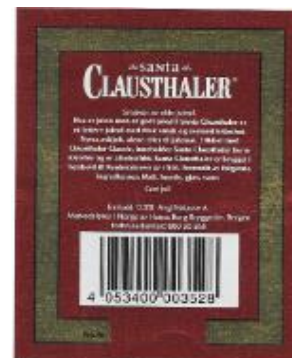


fig. 101

HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 74 mm

Den første tiden var etiketten smal (fig. 100) med tilhørende rygg-etikett fig. 101.

Senere kom en bredere etikett (fig. 102) med tilhørende rygg-etikett fig. 103. Denne var i bruk til og med 2015, da flasken ble erstattet av 33cl boks.

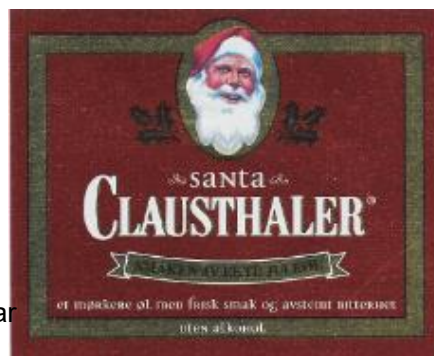


fig. 102

HH samling, original størrelse:
B: 91 mm, H: 74 mm



fig. 103

HH samling, original størrelse:
B: 60 mm, H: 74 mm



fig. 10 fig. 9 fig. 11 fig. 12 fig. 13 fig. 17 fig. 17 fig. 14 fig. 18 fig. 21 fig. 36 fig. 37 fig. 67 fig. 46 fig. 44 fig. 69

Kilder:

Bøker:

100 Års Hansatid
Frithjof Sælen
ISBN 82-992470-0-4
Bergen 1991

Tørsteslukkeren -
Hansaminner fra Kalfaret
Siv Sæverås
ISBN 82-996225-0-6
Bergen 2002

Publikasjoner:

Hansaposten (internblad)
Diverse utgaver

Hansa Nytt (internblad)
Diverse utgaver

Aviser:

Bergens Tidende 15.12.1894
Bergens Tidende 14.12.1895
Bergens Tidende 12.12.1896
Bergens Tidende 18.12.1897
Bergens Tidende 17.12.1898
Bergens Tidende 14.12.1912
Bergens Tidende 20.12.1912
Bergens Tidende 21.12.1912

Samlinger:

Etikett-samling Helge Hoff

Flaske-samling Helge Hoff

Gammel etikettbok,
Arkivet Hansa
fotostatkopi (svart/hvit)

Gamle etikettark
Arkivet Christiansands Bryggeri
Fotostatkopi (svart/hvit)

Takk til Jørn Eikeland for
gjennomlesing av manuskriptet
og nyttige kommentarer.

Hansa Bryggeri – en kort historie

- 1849** Oslo-mannen Lars Semb etablerer det Sembske Bryggeri. Semb var nevø av C. Schou som eide Schous Bryggeri i Christiania (nåtidens Oslo).
- 1855** Sembske Bryggeri ble solgt til Hans Isdahl og Fredrik Beyer.
- 1891** Bryggerimesteren Waldemar Platou fra Oslo etablerer A/S Hansa Bryggeri, og kjøper Sembske Bryggeri. Hansa Bryggeri drives videre på området til Sembske Bryggeri på Kalfaret og gjennomfører betydelige utvidelser og modifiseringer.
- 1912** Hansa Bryggeri overtar O.F. Halds Bryggeri i Bergen. Hansa brygger lettere ølsorter ved dette bryggeriet frem til 1928.
- 1978** Hansa kjøper en 100 mål stor tomt på Kokstad utenfor Bergen sentrum med tanke på fremtidig utvidelse. En nybygget distribusjonsterminal åpner her i november 1982.
- 1986** Det nye tapperiet på Kokstad åpner, og alt øl blir fra nå av tappet her.
- 1988** Hansa Bryggeri overtaes av svenske Procordia, senere BCP (Branded Consumer Products). Blir søsterselskap med Pripps.
- 1995** Storfusjon mellom Orkla og Procordia/BCP og Hansa får derved amme eier som Ringnes.
- 1996** Konkurransetilsynet og EØS pålegger Orkla å selge Hansa, som blir solgt til en gruppe investorer.
- 1997** Hansa Bryggeri og Borg Bryggerier fusjonerer, og tar navnet Hansa Borg Bryggerier.
- 1999** Hansa Borg Bryggerier kjøper Christiansands Bryggeri, som drives videre.
- 2001** Siste brygg på det opprinnelige bryggeri på Kalfaret gjennomføres 5. desember og bryggeriet nedlegges. Første brygg i det nye bryggeriet på Kokstad settes 15. januar 2002.
- 2006** Hansa etablerer et mikrobryggeri i en av de gamle hallene på Kalfaret: Kalfaret Bryggghus – Waldemars Microbryggeri.
- 2013** Hansa overtar aksjemajoriteten av Bryggeriet Nøgne Ø (etablert 2002) i Grimstad.
- 2016** Hansa overtar 50% av aksjene i Austmann Bryggeri (etablert 2013) i Trondheim.